

Beroepscode Bond Nederlandse Bouwhistorici BNB

Inleiding

De Bond van Nederlandse bouwhistorici (BNB) is een op 18 juni 2010 opgerichte beroepsvereniging voor individuele bouwhistorici.¹ Als leidraad voor het handelen van de bij de beroepsvereniging aangesloten bouwhistorici is deze gedragscode² of beroepscode opgesteld.³ Hierin zijn via zelfregulering een aantal normen en waarden op schrift gesteld in bepalingen en afspraken, waaraan zowel de organisatie als de onderlinge leden van de beroepsvereniging zich dienen te houden. De voorliggende beroepscode geldt daarom voor alle personen die lid zijn van de BNB.

Strekking

Bouwhistorici zijn werkzaam in uiteenlopende beroepsvelden en voeren hun werkzaamheden zelfstandig uit of in betrekking bij een bedrijf of de overheid. In hun werk worden ze voortdurend geconfronteerd met vragen en beslissingen waarbij beroep gedaan wordt op een combinatie van vakbekwaamheid en oordelend vermogen. De oordelen waartoe zij in hun professionele hoedanigheid komen, bevinden zich steevast op het raakvlak van de vakinhoud en de maatschappelijke context.

Deze beroepscode is bedoeld als leidraad voor dit raakvlak tussen vak en context. Hierin komen vragen aan de orde naar het 'juiste handelen' wat betreft het persoonlijk en het intercollegiaal handelen.

De beroepscode dient beschouwd te worden als een toegevoegde laag bovenop de laag van recht en wet waaraan een ieder zich te houden heeft. De Code streeft ernaar om instrumenten te verschaffen voor een verdedigbaar professioneel handelen, voor wat redelijk en billijk is, en voor wat juist en nastrevenswaardig is. Deze beroepscode is geen statisch stuk, maar wordt pas vitaal, wanneer hij het onderwerp vormt van een bredere discussie ter aanvulling en verbetering en hij zowel in de praktijk zijn nut gaat bewijzen als vanuit de praktijk gevoed gaat worden.

Goed rentmeesterschap

Goed rentmeesterschap is het grondbeginsel van de beroepscode. Bouwhistorici komen in hun dagelijks werk in aanraking met het materiële erfgoed uit het verleden dat in principe kwetsbaar en eindig is. Het streven naar minimale bouwhistorische erosie staat voorop bij het handelen van de bouwhistoricus. Een zekere hoeveelheid materie van het bouwhistorische archief in weer en wind zal in de maatschappelijke processen waarbij een bouwhistoricus betrokken is, onvermijdelijk verdwijnen.

De bouwhistoricus zal op basis van zijn specifieke kennis en deskundigheid bijdragen leveren aan het maken van verantwoorde keuzen in de omgang met dit materiële erfgoed, gebaseerd op een objectief, onafhankelijk en inzichtelijk gepresenteerd onderzoek en waardestelling. Dat betekent niet dat een bouwhistoricus altijd streeft naar maximaal behoud, maar eerder naar een verantwoorde afweging waardoor zo min mogelijk monumentale aspecten aangetast hoeven te worden.

Ethische basisprincipes

De basisprincipes voor professioneel en ethische verantwoord handelen strekken zich uit over een drietal terreinen. Het eerste daarvan is de inhoudelijke competentie, waarin de relatie tussen de beroepsgroep en het vak centraal staat. Het tweede is de professionele competentie, waarin zakelijke relaties met opdrachtgevers aan de orde komen. De derde is wettigheid en betamelijkheid, waarin de verhouding tot de samenleving als geheel

---

¹ De term bouwhistoricus dient in dit gehele stuk opgevat te worden als betrekking hebbend op zowel mannelijke als vrouwelijke vertegenwoordigers van deze beroepsgroep.

² In Vlaanderen spreekt men doorgaans van Onderzoeksdeontologie of deontologische code (filosofische plichtenleer, weten van het nodige).

³ Gemodelleerd op de Gedragscode voor beroepsarcheologen van de NVvA: *Ethische Principes en Gedragsregels voor Nederlandse archeologen*, 2001 en E.C.C.O. *Richtlijnen voor het beroep: Voorgesteld en gesteund door de European Confederation of Conservator-Restorers*. Brussel 2003.

wordt gelegd. Ten overvloede zij hierbij opgemerkt dat de bouwhistoricus altijd dient te streven naar 'maximale kwaliteit' en de grootst mogelijke 'objectiviteit' binnen de gestelde onderzoekskaders.⁴

1. Inhoudelijke competentie

Een bouwhistoricus moet voor alles inhoudelijk competent zijn. Dat vergt een permanente wetenschappelijke, kritische en reflectieve houding, verkregen op basis van opleiding, ervaring en vorming. Persoonlijke nieuwsgierigheid en de wens tot kennisvermeerdering gaan daarbij gepaard aan de plicht om het vak bij te houden, en omgekeerd zelf ook bij te dragen aan de ontwikkeling van het vak. De door de bouwhistoricus in zijn werk opgedane kennis dient uitgedragen te worden opdat andere onderzoekers, maar ook het beroepsveld als geheel, van de nieuw verworven inzichten kunnen profiteren en deze zelf toepassen.

De bouwhistoricus werkt nauwkeurig en op een wetenschappelijk verantwoorde en onderbouwde wijze en vermeldt ook negatieve uitkomsten als een resultaat.

De bouwhistoricus dient zich voortdurend bewust te zijn van de grenzen van zijn eigen deskundigheid. Enerzijds dient hij terughoudend te zijn opdrachten te aanvaarden die buiten zijn veld van deskundigheid vallen, anderzijds dient hij in voorkomende gevallen bij gerede twijfel collega's te consulteren dan wel bij het onderzoek te betrekken.

Tot voor kort bestond er geen opleiding in de bouwhistorie, waardoor veel van de bouwhistorici anno 2010 het vak op 'ouderwetse wijze' in de praktijk hebben geleerd. Sinds enkele jaren zijn er opleidingen in de bouwhistorie op HBO- en WO-niveau. Steeds meer bouwhistorici zullen met deze vooropleiding instromen. Een essentieel onderdeel blijft onvermijdelijk en daarom voor de BNB verplicht dat een bouwhistoricus zijn vak voor een belangrijk deel in de praktijk leert en verder uitbouwt.

2. Professionele competentie

De bouwhistoricus dient zich professioneel te gedragen. Dit speelt met name in het externe verkeer met de opdrachtgever en in het intern verkeer met de directe collega's en/of werkgever. De professionele competentie omvat de volgende drie aspecten: zakelijke betrouwbaarheid, discretie en integriteit.

De bouwhistoricus opereert integer en onafhankelijk. De bouwhistoricus informeert zijn opdracht- of werkgever tijdig en regelmatig over de grenzen van zijn deskundigheid. De bouwhistoricus informeert zijn opdracht- of werkgever regelmatig over de voortgang van het project. De bouwhistoricus gaat discreet om met gegevens indien daarom wordt gevraagd en heeft ten alle tijde de plicht om het vertrouwen niet beschamen dat de werkgever of opdrachtgever in de bouwhistoricus stelt.

Indien de vraag naar discretie en de plicht tot openheid op gespannen voet staan, probeert de bouwhistoricus met zijn werkgever of opdrachtgever tot een vergelijk te komen, bijvoorbeeld door vaststellen van een in de tijd eindig embargo, waarna de inhoudelijke gegevens in publicaties gebruikt kunnen worden en het rapport in openbare collecties kan worden opgenomen.

Integriteit voor bouwhistorici geldt bij uitstek ook bij het vermijden van de schijn van belangen tegenstellingen en –verstrengeling. In voorkomende gevallen waarin om een second opinion op een onderzoek van een bouwhistorisch collega wordt gevraagd, dient bijzondere zorgvuldigheid in acht worden genomen.

De bouwhistoricus vermijdt in principe de schijn van belangen tegenstellingen door in principe geen opdrachten te aanvaarden in die gemeenten waarin hij in een beoordelingscommissie voor ruimtelijke kwaliteit of monumenten zit en in het vergunningstraject een mogelijk conflicterende belangen te voorzien zijn.

3. Wettigheid en betamelijkheid

Vanzelfsprekend opereert een professioneel bouwhistoricus strikt binnen de bestaande wettelijke kaders die gelden voor het land of het gebied waarin hij werkt.

De betamelijkheid vergt daarnaast van bouwhistorici dat de ze gedragsregels van zusterdisciplines kennen en respecteren.

Ook in zijn persoonlijke gedrag zal de bouwhistoricus altijd correct en voorkomend zijn naar de personen en instituten waar hij tijdens zijn onderzoek mee in aanraking komt.

---

⁴ Aangezien dit laatste strikt genomen in filosofische zin onmogelijk bereikt kan worden dient hiervoor maximale 'intersubjectiviteit' gelezen te worden.

Praktische gedragsregels

De bovengenoemde drie ethische basisprincipes zijn hieronder nader uitgesplitst in een aantal onderdelen die als praktische gedragsregels kunnen dienen.

1. Verplichtingen tegenover het cultureel erfgoed

- 1.1 *Bouwhistorici hebben respect voor de esthetische, historische en spirituele betekenis en de fysieke integriteit van het culturele erfgoed dat tijdens het onderzoek aan hen is toevertrouwd.*
- 1.2 *Onderzoek mag geen schade aan het object berokkenen, tenzij reeds (van overheidswege) een vergunning tot sloop of gedeeltelijke ontmanteling is verleend.*

2. Verantwoordelijkheden ten opzichte van collega's en het vak

Een professioneel bouwhistoricus:

- 2.1. *Werkt volgens de Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek 2009⁵ en naar aanleiding van de vooraf gestelde onderzoeksvraag;*
- 2.2 *Houdt het vak bij, onder andere door middel van het volgen van opleidingen, cursussen, vakliteratuur, congressen, symposia;*
- 2.2 *Draagt zelf actief bij aan de ontwikkeling van het vak, onder andere door publiceren, doceren, presentaties, etc.;*
- 2.3. *Toetst permanent zijn competentie, is zich voortdurend bewust van de grenzen van de eigen deskundigheid;*
- 2.4. *Werkt op een wetenschappelijk verantwoorde wijze en verwijst waar zinvol en relevant naar het werk van anderen om onderscheid te kunnen maken tussen de eigen resultaten en waar die voortbouwen op dan wel afwijken van oudere gegevens;*
- 2.5 *Streeft naar openbaarheid van het resultaat na raadpleging van de opdrachtgever daarover;*
- 2.6 *Beperkt zich in publieke uitingen tot te verantwoorde uitspraken, die hij kan beargumenteren uit de onderzoeksresultaten;*
- 2.7 *Voert enkel contra-expertises (second-opinions) uit zonder afspraken vooraf die de objectiviteit in gevaar brengen; hij meldt het voornemen aan de desbetreffende collega die het oorspronkelijk onderzoek heeft uitgevoerd en geeft waar mogelijk de gelegenheid om te reageren op de conclusies;*
- 2.8 *Werkt veilig en verantwoord volgens heersende mores en veiligheidsvoorschriften op de bouwplaats.*

3. Verantwoordelijkheden ten opzichte van opdrachtgevers/werkgevers

Een professioneel bouwhistoricus:

- 3.1 *Gaat de eigen competentie niet te buiten en trekt indien nodig andere deskundigen aan;*
- 3.2 *Hanteert uiterste zakelijke discretie en betracht terughoudendheid over de tijdens de uitvoering bekend geworden kennis en treedt daarmee enkel na overleg met de opdrachtgever mee in de openbaarheid;*
- 3.3 *Vermijdt zelfs de schijn van belangentegenstelling zodat doel en middel eenduidig zijn.*

---

⁵ Hendriks, Leo & Jan van der Hoeve, *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek: Lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed*, Den Haag 2009. De richtlijnen zijn opgesteld in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Stichting Bouwhistorie Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en de Rijksgebouwendienst.

4. Verantwoordelijkheden ten opzichte van de samenleving en het publiek

Een professioneel bouwhistoricus:

- 4.1 *Handelt immer overeenkomstig alle bestaande wettelijke kaders;*
- 4.2 *Handelt waar mogelijk in de geest van internationale erfgoedverdragen; Unidroit, Unesco, Icomos en het Charter van Venetië;*
- 4.3 *Respecteert codes van zusterorganisaties en –disciplines;*
- 4.4 *Betracht maximale maatschappelijke openheid;*
- 4.5 *Doet aan nazorg;*
- 4.6 *Respecteert afwijkende meningen;*
- 4.7 *Bevordert het uitdragen van de bouwhistorie.*

Plaats: Utrecht

Datum: 5 december 2010

Ondertekening: Namens het bestuur van de BNB

K. Emmens (voorzitter),

R. Stenvert (secretaris)